

POSTĘPEK (971) *sb m*

-ę- (936), -em- (17), -e- (14), -ęm- (4).

o oraz e jasne.

sg *N* postępek (117). ◇ *G* postępku (76). ◇ *D* postępkowi (2). ◇ *A* postępek (93). ◇ *I* postępkim (59); -em (8), -(e)m (51). ◇ *L* postępku (42). ◇ *pl N* postęпки (99). ◇ *G* postępków (154); -ów (22), -ow (1), -(o)w (131), -ów : -ow *SarnStat* (11:1). ◇ *D* postępkom (29); -om (2), -óm (1) *SarnStat* (2:1), -(o)m (26). ◇ *A* postęпки (164). ◇ *I* postęпки (40), postępkami (11); -ami *Prot*, *CzechEp* (2), *WerGość*, *LatHar* (5), *SkarKaz*; -i : -ami *PapPran* (1:1). ◇ *L* postępkach (64), postępkoch (21); -ach *Diar*, *OrzRozm*, *KwiatKsiąż* (2), *Mącz*, *GórnDworz* (3), *MycPrz* (4), *WierKróc*, *CzechRozm*, *ModrzBaz* (4), *KochPs*, *SkarŻyw* (9), *StryjKron*, *CzechEp* (2), *ReszList*, *ActReg* (3), *Phil*, *GórnTroas*, *LatHar* (3), *SarnStat* (11), *GrabPospR*, *PowodPr* (5), *SkarKaz* (3), *SapEpit* (2); -och *RejPs*, *BielKom*, *GroicPorz* (2), *RejWiz*, *BibRadz*, *OrzQuin*, *RejZwierc* (5), *RejPosWstaw*; -ach : -och *RejAp* (1:1), *RejPos* (1:7); ~ -ach (40), -äch (17), -(a)ch (7); -ach *OrzRozm*, *Mącz*, *CzechRozm*, *ModrzBaz* (4), *ReszList*, *GórnTroas*, *LatHar* (3), *GrabPospR*, *PowodPr* (5), *SkarKaz* (3), *SapEpit* (2); -äch *RejAp*, *GórnDworz* (3), *RejPos*, *WierKróc*, *KochPs*, *StryjKron*, *Phil*; -ach : -äch *MycPrz* (2:2), *SkarŻyw* (8:1), *CzechEp* (1:1), *SarnStat* (6:4).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde także XVII – XVIII w.

1. *Przemieszczanie się w przestrzeni, posuwanie się, ruch do przodu* (2) :

[*postępek czego*: Iełzcze też trzebá wiedzieć połtępek Kłiężycá/ który miewa oddaláiąc się álbo przybliżáiąc/ mieycem álbo śwym promieniem ku drugim Plánetam ná Niebie *SienHerb* 423b (*Linde*).]

α. *O wojsku: marsz* (2) : *NApierwey* młodzi ludzie máią się czwiczyc połtępowác w drodze porządnie/ [...] bo się tego wiele przytráfuie/ iż w ciągnieniu álbo w połtępku nierządny/ wielkie zámieszánie wojská bywa *BielSpr* 6v.

W przeciwstawieniu: »bieg ... postępek« (1): *Przeto Rzymiánie ná on czas wftawę mieli w ciągnieniu z wojskiem/ iż iedno zá pięć godzin 20004. krokow wielkich vchodźili ná dzień letni/ także y Iezdni. Iełli kiedy więcey wźli niż w tey mierze/ iuż to był bieg á nie połtępek* *BielSpr* 7.

2. *To, co ktoś zrobił, uczynek, czyn; czasem sg w funkcji pl: działania; gressus, via Vulg, PolAnt; actio, exemplum, negotium, res Modrz; profectus Vulg; processus JanStat [w tym czyj (413): G sb i pron (240), pron poss (146), ai poss (27)] (590) : RejPs 175v; RejKup n4 [2 r.]; Diar 72; [żupnik] Ten was [książki] ochotnie przywita/ Bo z rozłádkiem dobrze czyta/ Báczny Itáły w śprawách wierny/ W śwych połtępkoch bárzo mierny* *BielKom* A3v; *Pan zmiłofierdzia śwego wie włytki połtęпки wiernych. LubPs I2 marg, E4v, Fv, K2v [2 r.], P2, R (10); A onę pirwszą cnotę profzę byś pámiętał/ W káżdym śwym połtępku/ byś się Páná lękał. RejWiz 192v, 8, 11v, 36v, 97v; Leop Ps 39/3, Prov 20/24; UstPraw Kv; LeszczRzecz A4v; PRzypátrźże się co vmie/ poczciwe ćwiczenie/ Gdy fláchetne przypádnie/ k niemu przyrodzenie. Co rozeznał s przypádkow/ y s połtępkow iego/ Tego Kochánowfkiego/ fláchćicá Polfkiego. RejZwierz 77v, A2, A4, A5v, 1, 3 (13); Pan śprawuie połtęпки ludzkie/ á człowiek iákoż może zrozumieć drogi swoie? BibRadz Prov 20/24, Sap 2/15; OrzRozm H4v; BielKron [332²]v [2 r.]; Nie podobaią mu się náłze obyczáie, Gani rząd y połtęпки, iedno iż nie*

łaie. *KochSat ktv*; *KwiatKsiąż* A3, D2, G3, L3, Q2; *Prot* B3, D, D4; *RejAp* 14, 113, 115, 146; Poty kres niechay będzie/ mowy około wydwarzania/ bo to każdy z w.m. ná oko widzi/ iáko łzpeci włzelákie połthępki człowiecze/ ták te ktore ciálu należą/ iáko też te/ ktore ná vmyśle záwiłły *GórnDworz* G2v; Ielzcze y tho niepomáłu łmiech w nas pobudza [...] kiedy kto foremnie powieda czyi prawie głupi połthępek/ ábo rzeczenie *GórnDworz* O8v, C5v, G2, I4, M6v, R2v (15); *RejPos* 143, 200v, 201v, 202v, [203]v (25); *BiałKat* 18v; Bo ieliżem ia łobie głupie połtąpiłá/ Tedy iáko łtárego twoiá tho rzecz byłá/ Przełtrzedz mię y nápomniec iáko dziecię łwoie/ A zgromić nie przyłtoyne w tym połthępki moie. *HistLan* D2, B4v, D, E2; KToby łie chciał przypátrzyć młodemu człowieku/ Iego dziwnym połthępkom y dziwnemu wieku. Može łie podziwować odmiennołciam łwiátá/ Y iáko nam wychodzą náłze młode láta. *RejZwierc* 28v; Opilec nigdy nic dobrze nie czyni/ A w łwych połthępkoch podobien ku łwini. *RejZwierc* 217v, 3, 21 [2 r.], 35v, 51, 81 (16); *BielSpr* b3v; *KochMon* 21, 25; *WujJudConf* 67; *RejPosWstaw* [41²], [41⁴]v, [110²]; Wysłuchayże ty zniebá/ á vczyn y rozładz łługi tve pláćąc złołnikowi/ á połthępek iego obracáiąc ná głowę ie⁸⁰ *BudBib* 2.Par 6/23; *BudBibKaw* A2; Vielom tu zdobna młodość može łie podobáć. Iż iá czyłtym połthępkim vmie pokázowáć. *MycPrz* I A2v, I A2, A2v [3 r.], [A]3 [2 r.], A4v, II A3v, C2; *WierKróc* Av, B [2 r.], Bv, B2, B2v; *StryjWjaz kt*; A co łie też tknie Iákobá y łtárlżych zboru Ierozolimłkiego: ci nie gánią połthępkow Páwłowych miedzy pogány *CzechRozm* 77v, 68v, 159, 178, 218, 243v, 244v [2 r.]; *PaprPan* D4v, L4v, N3v, O4v, Q2v (9); co nas w násláchetnieylżych połthępkách zádzierżec može/ iedno wiadomość á vltáviczna zabáwá rzeczy vczćiwych? *ModrzBaz* 6, 8v [2 r.], 12, 23, [41]v; *SkarJedn* 126, 127, 133, 294; *KochOdpr* C; *Oczko* 3; Włpomni ná łwoie miłołsierdzié wieczné/ A méy młodołci połthępki włzeteczné *KochPs* 34, 53, 202; rozmyłłáiąc krotkość y omyłność żywotá tego/ á zapłáty wniebie wielkie/ tym/ ktorzy tu w pobožnołci vmartwiáią ciáłá łwoie. W tákim połthępku rok przeżywłzy vmárl Antigonus/ y zołtáwił młodá wdowę. *SkarŻyw* [223]; włzákże ielł ten czás y ten punkt wpołthępkách człeká grzełłznego/ iłł go [*Pan Bóg*] opułzcza *SkarŻyw* 369, A4v, A5, A5v, 15, 22 (38); *CzechEp* *3, [3] [2 r.], 7, 9, 19 (24); *CzechEpPORz* **2; *KochJez* B4; Co łię pokázuiel/z onego hárdego połthępku/ Viktorá Błłkupá Rzymłkiego/ ktory Zbory w Azyey excommunicowáć chciał *NiemObr* 56, 18, 20, 22, 31, 57 (13); *KochFr* 74; *KochWz* 141; *KochMRot* C; *ReszPrz* 42; *ReszList* 156; *KochPieł* 1; Owa mémi połthępki włzytkiemi łye brzydźiłł/ A łwych chromych/ Iáchniku niebože/ nie widźiłł. *PudłFr* 16, 17, 53, 65; *GórnRozm* C2; *KochProp* 6; *KochWr* 25; *PaprUp* H, H4v; *ZawJeft* 38, 39, 47; *ActReg* 135, 139, 140, 141, 148, 149, 161; Odpowiedziá záthym Brutus: Záprawdę Collátine poki ia ná nogach łtać będe/ nie będzielł mođł zdraycow Oyczyzny karániu odiáć/ owłzem y ty łam prze tákowy twoy połthępek karániel odnieł mułł. *Phil* E2, F4 [2 r.], G4, H, L4, M3 [2 r.] (11); *GórnTroas* 71; *GrabowSet* Cv, G2, Mv, P3, P3v; *OrzJan* 49; RAcz Pániel/ prołłmy cię/ odpułłcił grzechy łług twoich: [...] ktorzy nie možeme być z náłzego ná tym łwiecie połthępku przed tobá záleceni. *LatHar* 411, 182 marg, 224, 328, 343, 354 (11); *WujNT* 1.Tim 4/15; O iákož to rozna náuká od połthępkow łwiátá tego/ ktory włzyłtek rozum y dowćip łwoy ná to wyládzá žeby widźiáł y był widźiány *WysKaz* 4, 29 marg, 40; *SarnStat* 369, 382, 469 [2 r.], 843, 993; *GrabPospR* N; Więc połpoliće oni pobožni dawni Polacy/ tákowe nádániá czynili y zápiłowáli/ kłádac przekłętwá łrogie w zakonie Božym opiláne ná dułzy/ cíele/ łławie/ máietnołci/ potomłtwie/ y włzech połthępkách ná potomłtwo łwe: ktoreby tákie

nádánia łamáło. *PowodPr* 49, 40, 86; iż głupim wftąpić/ á ich poštěpkámi fię nie obrázác madrego [!] rzecz ieft. *SkarKaz* 314a,)(4v, 85b, 456b, 610a; *CiekPotr* 48, 90; *CzahTr* K2; *GosłCast* 35; Pátrząc do iákicheście nieprzyštoyności/ y práwie dziećinnnych y śmiechu godnych poštěpkow/ y zágmatwánia przyfzli. Naprzod obieránie pořłow ná feymikách tákie ieft: iż możnieyfzy á śmielřzy czynią co chcą. *SkarKazSej* 694a, 694b, 696a; *SapEpit* A2v, A4, Bv; *KlonWor* 69; *PudłDydo* B2v.

postępek czego (2): Pámieřtayże teř/ iż káždy poštěpek Krześciánřkiej cnoty ábo powinności twoiey/ ma tobie być řowithá á hoyná miárá odmierzony *RejPos* 173, 117.

postępek przeciw komu (6): *BibRadz* *2v; EPISTOMIVM Ná Wędźidło Iego Miłości Xięzdá [!] Hieronimá Powodowřkiego/ Kánoniká Poznánřkiego: ku okazánium nieřłufznego iego poštěpku przeciw niewinnym *CzechEp kt*, [1], [3], 15, 29 marg.

postępek z kim (1): Tedy kazał řeláznymi bláchámi rořpalonymi boki iey palić. A gdy nic niepomogło/ á więcey fię znie⁸⁰ śmiała mowiąc: nędzniku w háńbie zořtáiefz y z Bogi twymi/ á ia widzifz iáko cię przemagam/ á z twoich fię poštěpkow zemną/ y ztego okrucieńřtwá śmieię. *SkarŻyw* 126.

postępek w czym (3): *HistAlHUNg* A3; WSzyty tedy Młodźieńcy/ á zwłászczá ci ktorzi czářu řwego máią być řługámi Rzeczypořpolitey/ máią fię o to pilnie řtárác/ áby iefzcze zaráżem zmlódu przeymowáli á w pámieć řobie bráli řpořob poštěpku w rzeczách/ á ćwiczyli fię w náukách potrzebnnych do řpraw *ModrzBaz* 13v; *CiekPotr* 49.

W połączeniach szeregowych (43): *LubPs* hh5v; á tá rozność miáry ieft napořpolifza w ludźioch/ á przeto teř ich obyczáie/ poštěpki/ y řáždę bárzo rozne řá. *SienLek* Vuu; *RejAp* 116; Ale nád wřzytko/ w pořtháwie/ w řłowiech/ w pořthępkach/ práwie ma być białáglowá od męřczyzny rozna *GórnDworz* V7v, R2v; *RejPos* 30v, 70, 114v, 228, 277v (11); *RejPosWiecz*² 94; Druga część [tych ksiąg] iefth od řrednich lat iego [człowieka] iáka ma być řpráwá około niego/ y iákie máią być poštěpki iego y řtánowienie poćciwego řywotá iego. *RejZwierc* A3v; tákże teř iuř y ludzi [Bóg] wzbudził niemáło/ ktorzy y piřmy poćciwemi/ y częściá y řpráwámi y řłufznemi poštěpki zdořią řpráwy y przypadki naródu tego řwoiego. *RejZwierc* 210, A3, 20, 24v, 30 [2 r.], 52v (12); *CzechRozm* 70; *SkarŻyw* 140, 459, 500, 509; Bolesław Krol niemyřlił áni chciał bitwy zwořzić. Teř dla tego częściá/ áby řie wywiedziáł o wielkości liczby nieprzyacióř/ o ich řpráwie/ poštěpkách/ y wymyřlach. *StryjKron* 175; *CzechEp* 334, 354, 361; *PudłFr* 14; *LatHar* 20, 42, 344; *SkarKaz* 485a.

W przeciwstawieniach »usta [= mowa] ... postępek; występpek ... porządny postępek« (2): Bo chytry Czárt w wściech im Chryřtuřa y Ewángeliá kłádzie/ ále w poštěpkách y w końcu ich řwoie kroleřtwo/ to ieft zápomnienie Boga řrąwego/ funduie y řzerzy. *SkarŻyw* 92; *CzechEp* 88.

W charakterystycznych połączeniach: postępkow litować, nasłuchać się, naszładować (4), *patrzeć, uczyć się, wstydzić się* (3); *z postępku(-ow) chwalić, karać, obaczyć, pocieszyć się, pokaz(ow)ać się* (9), *rozeznąć, śmiać się, uczyć* (2), *weselić się, widzieć* (3), *(po)znać* (3); *postępkom błogosławić* (2), *przeszkadzać, przypatrzeć (przypatrować) się* (6); *postępek(-ki) approbować, baczyć* (2), *chwalić* (3), *działać, fortunąć, (z)ganić* (7), *(z)gromić* (2), *(od)mienić* (3), *miłować, naleźć* (2), *naprawować, objaśnić, odwoływać, opisować, osłabić, pilnować, począć, pokaz(ow)ać* (4), *potępić* (2), *powtarzać, przypominać, rozmyřłać* (3), *rozważne* (2), *řřdzić* (3), *řłyszeć* (2), *řprawować* (9), *řtanowić* (2), *řzacować, řzukać,*

ukazować, widzieć (2), wiedzieć (3), wspominać (4), wyliczać (wyliczyć) (3), wyprawować, zalecać, zasłonić, znać (2); na postępek(-ki) pamiętać, patrzeć (5), (ws)pomnieć (2), poźrzeć, przyzwolić (przyzwalać) (2); o postępek pozwać (3); w postęпки wejrzeć (2), wglądać, zajrzeć; za postępek(-ki) pokutować, wstydać się; postępkami(-ami) bawić się, bronić się, brzydzić się (4), ćwiczyć się (2), gardzić (2), odmienić się, pobudzać się, podobać się (2), pokazywać się, rozgniewać, szkodzić (2), świadczyć, wzgorszyć się, zasmucać, (o)zdobić (się) (2), zjednać, zwyciężyć; o postępkach(-ach) czytać (2), pytać się, słyszeć (4); po postępkach znać; w postępkach(-ach) celować (2), naszladować, zataić się, zhańbić się; postępek apostolski (2), baczny, bezbożny, biskupi, bogobojny, brzydki (2), Chrystusowy, (nie)chrystyjański (8), chytry, cielesny (2), cnotliwy (4), cny (8), cud(ow)ny (3), człowieczy, czujny, czysty, dalszy (5), doskonały, duchowny (2), dzisiejszy, dziwny (7), fałszywy (fałeczny) (3), fortunny, głupi (5), godny [czego] (4), gruntowny, hardy (2), kapłański, kościelny, krześcijański (6), księży, lekkomyślny, (nie)ludzki (3), maluczki, marny (3), mądry (3), męski, mężny, mężowy, nadobny, namniejszy (3), nędzny, nierządny, nieszczęsny, nietrefny (4), nieumiejętny, niewstydlivy, obłudny, odmienny, okrutny, omylny, osobliwy, papieski, (nie)pewny (2), piękny, płatny, płochy, pobożny (3), poczciwy (5), pogański, pokryty, (nie)porządny (2), pospolity, potrzebny, prosty, (nie)przystojny (5), roztropny (2), rozważny, sierzniwy, słaby (2), sławny (2), (nie)słuszny (7), (nie)sprawiedliwy (3), sprosny (5), srogi, (nie)szczyry (5), szkarad(n)y (3), szlachecki (2), święty (11), uczciwy (8), wszeteczny (2), zncny (3), zakonny, zapalczywy, znaczny (2); postępek bestyi, białychgłow, biskupa, cnotliwego, człowieka (człeka) (12), kapłana, kaznodzieje, kościoła, krolow (2), ludzi (4), męczennika, ministra luterskiego, ojcow, panienki, poddanych, przodków (3), rodzicow, Rzeczypospolitej, ślachcica, świata (tego) (4), świętych, uczniow, wiernych (wiernego) (4), wyznawacza.

Zwroty: »postępek popełnić« (1): podał mu zamek ná znowie: wzrużał *pacta et foedera* z poľtronnými pány: rebellią *facto* pokázuiąc/ ábo którykolwiek poľtępek popełnił inny/ któryby włańnie był *contra Rempublicam SarnStat* 420.

»w [jakich] postępkach postępować« (1): poki Principes suis modis et rationibus sobie wdalszych postępkach, wiakich to Pan Bog wie, postępuią *ActReg* 147.

»postępek uczynić« (1): Iedno iż tám [u Łukasza] piľze człowiek ieden vczyñił był wieczęrzą wielką/ á także rozefłał po wezwáne łługi łwoie [...]. A thu lepak Mátttheufz s. wypifuię słowá Páñłkie/ iż powiedác raczył w tey przypowieści łwoiey [...]: iż krol ieden vczyñił gody łynowi łwoiemu/ y także włzytki poľtęпки vczyñił w tym powołaniu łwoim/ iáko y Łukałz s. piľze. *RejPos* 238v.

Wyrażenia: »dobry(-e) postępek(-ki)« [*szyk 10:2*] (12): Ludźie dobre poľtęпки będą [!] tak miłowác/ Ze w nich ieden drugiego będzie chćiał celowác. *Prot D4; RejZwierc* 182; *CzechRozm* 81v; *PaprPan* Dd2v, Ff3v; *SkarŻyw* 226, [237]; *GórnRozm* L; *PaprUp* B, Hv; *SiebRozmysł* G4; *SkarKazSej* 670b.

»porządny postępek« (1): gdyż to znáczna ięft/ iż nie złą [rzecz] ále dobrą/ nie wyľtępek ale porządny poľtępek wźiał ná zęby *CzechEp* 88.

»zły (a. złościwy, a. złośliwy), niedobry postępek« [*szyk 21:3*] (23:1): *LubPs* G3v; *GórnDworz* Cc6v, Ee4; iż ty cudzego łzczypty/ á dyabeł twęgo garćią/ ktoremu tego Pan dopuści zá złościwemi

poštěpki twemi. *RejPos* 253v, 247, 262v, 335; *BiałKat* 163v; *RejPosWstaw* 21; *SkarJedn* 219; Ten [Bernat Klarewulski] łyżąc o iego [Wilhelma] niedobrych poštěpkách/ prosił zá nim Páná Bogá z pilnością/ áby mu dał vpámieťanie. *SkarŻyw* 164, 82, 89, 165, 291, 390; *CzechEp* 417; *GórnRozm* F4; Zwyćięzcá wiele może furowie roskazáć/ Ale téz złym poštěpkem może ławę zmázáć. *GórnTroas* 22; Láłkás záłłonił [Panie] poštěpek złośliwy/ Chcąc mi okázáć iákoś dobrotliwy *GrabowSet* N2v; *PowodPr* 19, 66; *SkarKaz* 610a; *CiekPotr* 14.

»szeregi: »drogi i (a, abo) poštěpki« (3): Chodził [Joram] drogámi á poštěpki Krolow Ifráelkich [ambulavitque in viis regum Israel] *Leop* 2.Par 21/6; *RejZwierc* 200; *CzechRozm* 131. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]

»mowy i poštěpki« (1): rozmaite mieszaniny przez to Interregnum były więc y zmwow y zpoštěpkow wasni nie ladaiakie *ActReg* 106. [Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.]

»(i) myśli i poštěpki« (2): Myśli twoie łá zdrádlivé/ Y poštěpki niewštydliwé *KochPs* 78; *SkarKaz* 610b. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»i nauka i poštěpki« (1): Zeby wiele młodzięncow/ cne przykłády z niego [Trzecieskiego]/ Mogli bráć/ y z náuki/ y s poštěpkow iego. *RejZwierz* 75v. [Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.]

»obyczaje, (a, i) poštěpki« [szyk 8:2] (10): poczáwłzy od páná/ iáko on porzádnie Rzeczpołpolitá łpráwowáć ma: naydá theż y poddáni w iákich obyczáioch á poštěpkoch przyštoynych przeciw Bogu y przełozonym łwym zoltawáć máią. *BibRadz* *2v; nie thelko vbior/ ále poštěpki obyczáie/ (odłozywłzy mowę/ y vczynki ná łtronę) odkrywáią człowieká/ iáki iest w łobie. *GórnDworz* L8v, M, Ccv, Mm, Mm2v; *RejZwierc* 3; *RejPosRozpr* c4v; *CzechEp* 401; *PaprUp* Dv. [Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.]

»poštěpki i porzádky« (1): A więcze ták rzeczelz/ áby im tego Bog dopuščzál/ zeby oni dobrzy przez złošniki po šmierći tym byli karáni/ [...] iż ták ony ich przešłze poštěpki y porzádky/ dobre y šwięte wyniřczzone przez złošniki bywály? *CzechRozm* 81v.

»postawa a poštěpki« (1): Táke y w inych przypadkach przyrodzenia nášzego/ káždy łnádnie poznáć może s poštáwy á s poštępkow iego [człowieka poczciwego umysłu]. *RejZwierc* 19v. [Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.]

»poštěpek i przykład« (1): ná oštátku im [Skanderbeg panom] obiáwił rychłá šmierć łwoię/ proščząc ich áby tym poštěpkem y przykładem łie nieprzyácielowi łwemu bronili/ iáki máią zoltáwiony od niego *BielKron* 258.

»rzeczy i poštěpki« (3): *RejZwierz* A3; miał do šiebie ty wády: iż rad łwá łtronę zdołił/ á łwych łektarzów złé rzeczy y poštěpki rad łłodził *BiałKat* 163v; *SkarŻyw* 518. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»skutki i poštěpki« (1): Hárde skutki y poštěpki [!] Papieskie. *CzechEp* 334 marg. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»słowo a (i) poštěpki« (2): Aleby thych wężłow nie trzeba czynić wedle wymyřtow łwiátá tego/ ták iáko łobie tuřyřz/ ále wedle łłowá á poštěpkow Páná łwego *RejZwierc* 192v; *SkarŻyw* 460. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]

»sposob(y) i postępek(-ki)« (2): Pożyłam W.M. ty książki/ z roznych sentencyj y s przypadkow omylności światá tego/ iawnych á widomych zebrane/ kthore w sobie niołá á zamykaiá íprawy y poštěpki iego: Gdyż ná nim są rozmáithych ípraw/ á z dziwnymi ípofoby y poštěpki/ rozni á rozliczni ítanowie wyftáwieni. *RejWiz* A4; *CzechEp* 196.

»(i) sprawa(-y), (a, i, abo) postępek(-ki)« = *gesta, actus Vulg* [szyk 64:9] (73): Nie tákci złościwym ludzjom fortuníc sie będye/ Bo tych íprawy y poštěpki nišzczęć mułzá wšędzye *LubPs* Bv, bb5v, ee; *RejWiz* A4, 14, 124; *RejZwierz* 1, 139v; Ale ine íprawy y wšytki poštěpki iego [*Achaza*] [*Residua autem eius et omnium viarum eius*] ták przednieyše iáko y pošlednieyše/ nápišáne są w kłięgách Krolow Iudfskich y Izraélskich. *BibRadz* 2.Par 28/26; *OrzRozm* Cv; *KochZg* A4v; Pod figurá tey nędzney Iezabel thu šłyžyłš iáko írodze Pan grozi nam wšytkim/ ktorzybychmy sie thu w żywociech šwoich ípráwowáli ípráwami á poštěpki iey *RejAp* 31, BB6v, 34, 43, 50, 105v, 106v, 112; *GórnDworz* D2v, M5v; Abowiem bez miłolierdzia Páńškiego/ wšytki íprawy náłze/ wšytki poštěpki náłze [...] zámknął Pan Bog pod grzechem. *RejPos* 129v, 50, 134, 142v, 182, 247 (16); A Táć rodzicy poczciwi gdy sie im rodzą dziatki/ máiá pilnie obaczáć/ iesli nie s plánet tedy wšdy s przyrodzenia ich/ ku czemu by sie ná potym íprawy ich y poštěpki ich pociągáć miály. *RejZwierc* 6v, A3v, 3, 19v, 20v, [28]v (15); *RejPosWstaw* 21; *BudBib* 3.Esdr 1/32; *CzechRozm* 39, 60; *CzechEp* 21, 24, 48, 96, 362; Iáka tedy różnošć dniá od nocy/ thák różne są poštěpki Rzymški Xięžey/ od ípraw y poštěpkow Apoštolfskich *NiemObr* 88, 41 [2 r.], 43, 154, 159; *ReszPrz* 96; *ReszList* 156; *WerGošć* 269; *LatHar* 110, 301; *WysKaz* 40. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 25 r.*]

»stany i poštěpki« (1): A tu wnet pilno rozważáć mamy/ štany y poštěpki żywotow šwych/ iáko ich vžywamy/ á iáko sie ípráwuujemy w powinnošciach šwoich. *RejPos* 117.

»żywot(y) i (a) poštěpekt(-ki)« = *vita et viae PolAnt* [szyk 6:1] (7): Częšć Thrzecya Spraw Páńškich/ w kthorych sie zamykaiá poštěpki y żywoty šwiętych niektorych *RejPos* 269, 273v *marg*, 347; *RejZwierc* 267v; *BudBib* Sap 2/15; Tákić był żywot y poštěpek Ianá tego. *SkarŽyw* 136; *LatHar* 324.

W przen (3) : Człowiek ktory łagodnemi á obłudnemi słowy mowi do przyaciéłá šwego/ zárzuca sieć poštěpkom šwoim. *Leop Prov* 29/5; Przeto niechay nieľubi ucho tve cnotliwe Pochleštwá/ ktore/ iako źwierciadło fałšziwe/ Rozną twarz twych poštěpkow tobie ukazuje *KochSat* C; [człowiek pijany] nie báczy tego do siebie/ žeby w czym wykráćć [!] miał/ owšzem widzi mu sie/ že przyštoynie/ á práwie podług powinnošci šwey czyni/ áno wšyftko opák sie ma/ á poštěpki iego łykámi pachną. *GórnRozm* H3.

α. O Bogu i Chrystusie (48) : Dziwuy sie iáko štráłzne są poštěpki iego *LubPs* P3, H4v; *RejWiz* 182; A došwátczenie álbo nauka o Boškich poštěpkach zawiera w sobie íprawy barzo wyšokie *KwiatKsiąž* K; *RejAp* AA6v, 85, 100; *RejPos* 333v [2 r.], 335; *RejZwierc* 195; O pánie/ wšytki poštěpki twoie ípráwiedliwé/ Zakon twój nienágániony/ šwiádectwá prawdziwé. *KochPs* 185, 114, 147; *SkarŽyw* 196 *marg*; Wiemy bowiem z poštěpkow Pána Chrištušowych/ iż on częfto ná polu/ nád wodá/ ná pułczy/ y w do^{mv} vczył. *NiemObr* 22.

poštěpek z kim (1): Bo tych trzech rzeczy [*do dobrej pokuty, tj. skruchy, spowiedzi i zadošćuczynienia*] chciał Pan Bog pošpolicie po tych wšytkich/ ktorzy pokutę czynili [...]: iáko sie temu przypátrzyć moželš w poštěpkách Božych z Adamem y Ewá *LatHar* 108.

W *połączeniach szeregowych* (8): Ządziwuie fie onym nierozmierzonym á żadnym rozumem nieogárnionym poštěpkom/ íprawam/ łądom/ y íprawiedliwościam Pánńkim. *RejAp* AA4v, 149v; *RejPos* 179v, 294v, 339v, [344]v; A ták moy miły Krześciánńki brácie/ [...] ábyś fie íprawował wedle łłow/ poštěpkow/ á włafney náuki Pána łwego/ nie wdawáiąc fie nic w żadne wykřęty łwiátá te⁸⁰ *RejZwierc* 206, 1.

Zwrot: »chodźć poštěpki« = *postępować według czyichś zaleceń* (1): A vczynił go Kłfążęciem możnym nád inymi/ Aby on porządnye władnął w mądrości włfytкими/ A vczył ye ząwždy chodźć poštěpki łwoimi. *LubPs* Y.

Szeregi: »drogi i (a) poštěpki« (2): A żadna zmázá áni mákułá áni omyłká nigdy nie byłá znaleźioná w tych łwiętych drogach á poštěpkoch tego tho Pána. *RejAp* 29, 29.

»nauki, (a) poštěpki« (2): Tegoż łłuchay iáko łłuchác małz/ od tegoż fie vczł/ tegoż pilnuy w łwiętych náukach á poštěpkoch ie⁸⁰/ á nigdy nie zbłądziłz od tey łwiętey á iálney łwiátłości iego. *RejPos* 339, 334v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»rozmowy i poštěpki« (1): wđdy z nimi [*Chrystus z apostołami*] mowił y otwarzał im myłli y fercá ich. Ale z námi/ ách niełtotyłz/ nie tylko áby miał otwárzác fercá á myłli náłze/ ábo obiáśnić w nas ony łwięte rozmowy łwoie/ y poštěpki łwoie/ nam ná píłmie zołtáwione: ále [...] *RejPos* 230.

»sprawa(-y), (a, i) poštěpek(-ki)« [*szyk 13:3*] (16): *RejPs* 214; áby temu obłędliwemu łwiátu były obiáłnione dziwne íprawy á poštěpki tháiemnic Bołtwá łwego *RejAp* AA6v, [15]v; *RejPos* 204v, 206v, 212v, 291, 313 (9); We włzytkich łwych poštěpkách pan iełł íprawiedliwy/ We włzytkich íprawách łwoich dźiwnie łitościwy. *KochPs* 211; *NiemObr* 68; Włzytkie íprawy iego/ wiárą opływáią/ A poštěpki/ włzelką íprawiedliwośc máią *GrabowSet* T4v; *LatHar* 664. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 6 r.*]

»śródky [= sposoby] i poštěpki« (1): Choćiałz mowię/ bes tego włzytkiego mogli [*Bóg*] to był łam przez łię vczynić co iedno przez tákowe śródky y poštěpki czynił. *CzechRozm* 122v.

β. *O zwierzętach* (3) : Iż orzeł wyłoko buia/ Párdus dziwno łkacze/ Lew/ Miedźwiedz co potka tho łlamie [...]. Wieprz powiedáią iż kiedy trawá rołcie tedy łłyłzy [...]. Y łzácuię łobie drugi ty poštěpki źwirzętom od przirodzenia dane. *RejZwierc* 99; gdy teź [*ksiądz Powodowski*] nie náśłáduie owczych poštěpkow *CzechEp* 22.

Szereg: »sprawy i poštěpki« (1): Ale to iełł iego vmylł/ áby vkazawłzy trudne poznánie drogi/ to iełł ípraw y poštěpkow Orłá ná powietrzu łatáiącego ktory z trzákkiem przypada y gęśi ábo kury łápa: [...] *CzechRozm* 130v.

a. *Dysputa, spór [około czego]* (1) :

Wyrażenie: »poštěpek uczyniony« (1): oglądáyze iego [*Herborta*] poštěpek okołó kácerłtwá/ z zacnemiy y z wielkimi ludźmi w Sanockiey źiemiy z Pány Bálmy vczyniony *OrzRozm* I.

3. *Działanie natury społecznej (państwowej, urzędowej itp.), teź sposób rządzenia krajem; często sg w funkcji pl* (113) : Połlyely do Czyebye wrzeczach łzwoyech krolyowa yey mcz vegyerłska thedi wedlye navky kthoracz wipyłche wrzeczuy yey mcz íprawowacz bendzyelch. a łtharacz łzye otho abi na dobrem poštěmpkv zołtaly *LibLeg* 11/174v.

postępek w czym (3): Alye yfch czeftho seymi thakowe za oycza pana Voyewodzynego fkladane bili a nygdi fkvthkv nyebrali. A ye⁸⁰ K. mcz nanye radi. ffwie od granycze odlyegle flyacz koftw wyelky czynycz raczil nyeradbi [*może błąd zam. rad by*] thego ye⁸⁰ Kro. mcz wydzyal abi za pana Voyewodi kthemv przifcz myalo yfchbi prethfchi wthem poftempek bil *LibLeg* 11/164. Cf »postępek uczynić«.

postępek czyj, czego [*w tym: ai poss* (4), *G sb* (3), *pron poss* (1)] (8): iáko [*Pan*] Ták podoba mi fyie tá roznicá twoiá Papišto miły/ iż Krolá Polfkiego oddzielałz ták od pogáńfkich/ iáko tež y od Krześcijáńfkich Krolow innych/ Práwy y poftępki náłzemi Polfkiemi *OrzRozm* L4v, L3; W Tym QVINCVNXIE/ Rozmowá ieft [...] o Poftępkoch Seymów Polfkich *OrzQuin* A2v; Nie chcecie áby o tym wiedział lud poftronny/ Iáki tu bywa w Polfzcze poftępek Koronny. *Prot* A2v; *Paprup* G2v; *SarnStat* 313. Cf *Wyrażenie*.

Zwrot: »postępek (u)czynić« [*w tym: w czym* (2)] [*szyk zmienny*] (4): *BielKron* 194; A gdyż nam tá kráiná wychowánie dáłá/ Rádzibyfmý by w fobie wfzyftko dobre miáłá. Przeto iá przefttrzegamy w iey nieopátrznóści/ Aby rządny poftępek czyniłá w fwey włości. *BielRozm* 8; wskazałes mi to WKM abych się zIe⁸⁰ Msciá Panem Kanclerzem otych wszytkich rzeczach rozmowił y ex mia Ie⁸⁰ Msci wtytm dalszy poftępek vczynił *ActReg* 106, 79.

Wyrażenie: »postępki kościelne« (2): wyfláł [*św. Bonifacy*] iednego do Rzymu/ [...] pytaiąc go [*papieża*] o niektore poftępki kościelne/ iákoby fię wnich záchowác miáł. *SkarŻyw* 517, 518 *marg.*

Szeregi: »bieg i postępek« (1): A wżákóž Król Alexánder poftánawia, żeby Wielki Márśzałek, Márśzałká Nadworného do wfzyftkich rad y tráktátów wzywał: áby gdy on odiedzie, wiedział/ iákoby miáł continuowác bię y poftępek rządu Nadworného. *SarnStat* 313.

»(ani) prawa i (ani) postęпки« (2): A ták niegániąc Czechow/ áni Práwá Czełkiego/ áni poftępkow Kroleftwá onego/ zoftáńmy przy Práwie fwym Polfkim *OrzRozm* L3, L4v.

a. *Działanie prawne, postępowanie sądowe; processus* *JanStat*, *JanPrzyw*, *Cn*; *quaestio* *Mącz*, *JanStat*; *actio* *Modrz*, *JanStat*; *forma* *Modrz*, *Cn*; *testamentum* *PolAnt*; *profectus* *Modrz*; *impetio*, *strepitus* *JanStat*; *formula*, *norma*, *persecutio*, *ratio*, *tenor*, *usus*, *via* *Cn* (98) : czo pan Viernosz pocziágnął w prawo [...] xyedza oborskiego [...] thedy tesz ych Miloscz panowye then wssytek postempek vyrokiem swym wnyvecz obroczeni ZapWar 1550 nr 2665; *GroicPorz* C2v, p4; *ModrzBaz* 90; Tedy po dlugich znim [*Ustazanesem*] tákich y owakich poftępkách/ nákoniec kázał mu głowę vciác. *SkarŻyw* 305; IEfliby komu flugá poftány z témi pieniádzmi [...] álbo vmárł ná dródze/ álbo fie iáki *cafus* przytráfił/ tedy ten/ czyie pieniádze były/ ma oświádczenie przygody onéy fwéy w Grodzie blizzym vczynić/ y zápiśác. A zátym poftępkem vtracác Dzierzáwy fwéy nie będzie *SarnStat* 362, 95, 435, 581 [2 r.], 1149.

postępek czego (6): CLá wfzyftkie poddánych náłzych/ áby były przez Vrzędniki [...] rewidowáné/ to ieft/ áby fpiśáli wláność mieyfć/ circumftáncię wfzyftkié/ z którychby mógl fie wziác dáłszy poftępek kogniciiéy *SarnStat* 403. Cf *Wyrażenia*.

postępek przeciwko komu (10): *Diar* 52; *OrzRozm* H4v; *GórnRozm* F4v; Krol [...] Przeciwko tym ktorzy przy Maximilianie postępku nie bronieł *ActReg* 5v, 4v, 6; *SarnStat* 828, 1246. Cf *Zwroty*.

postępek z kim (2): bo ziego wypusczenia albo zadzierzenia albo y postempeku znim dependent omnia mea consilia. *ActReg* 79; *SarnStat* 581.

postępek czyj [w tym: *G sb* (4), *pron poss* (1), *ai poss* (1)] (5): *OrzRozm* H4v; piżą Rok ná Roki blińkié ziemńkié álbo dálńzé/ wedle tych łtron pozwu álbo pozwów/ y wżyłtkiego poštěpku powodowego y téy łprawy/ która łie toczy między niemi *SarnStat* 1258, 6, 828, 1245.

W *połączeniach szeregowych* (4): Z łtrony łługi [tj. *urzędnika sądowego*] dwie rzeczy: Iedná áby pozwał/ Druga áby pozwanie zawżdy v Kłyąg zeznał. [...] A ták ty dwie rzeczy [...] w káżdym pozwie łą ták potrzebne/ iż y łkazanie/ y poštěpek/ y przezyłki bes nich bywiałą niczemne *GroicPorz* p4; *ModrzBaz* 84; *ActReg* 79; *SarnStat* 1213.

W *charakterystycznych połączeniach*: *postępek dalszy* (4), *długi* (2), *powodowy*, *sprawiedliwy* (3), *wszel(a)ki* (6), *wszy(s)tek* (7), *zwyczajny*; *poštěpku(-ow) odprzysiąc się*, *patrzeć* (2), *skracać*, *zaniechać*; *postępek(-ki) odsyłać*, *wiedzieć*.

Zwroty: »iść swoim postępkem« (1): WYłozony Sąd to iest/ kthory bywa czálów wedle práwá zámierzonych/ á idzie łwoim połthępkem zówżdy przez dwie niedźieli *GroicPorz* k4v.

»postępek [przeciwko komu] mieć« (1): KTórzykolwiek ná Sądzie łiedzący/ [...] chcąc złołliwie niektóre wćifnąć pracámi y nakłády/ y żadáiąc z ták prácuiających wycifnąć nieco pieniędzy [...] á to dla tego/ áby łie im odkupili od trudnołci y wtrápienia ktrózy ácz żadnéy łprawy y práwnego poštěpku przeciwko nim nie máiał/ włzákże prokuruią róźne pozwy y zmyłłone piżą łprawy. *SarnStat* 566.

»postąpić do postępkow« (2): dla tego cię przypozywa/ ábył pilnował/ gdy połtąpi do dálńszych łtopniów y połštěpków práwnych. *SarnStat* 828 [*idem*] 1245.

»postępek (u)czynić; postępek uczynion« [w tym: *na kogo* (1), *przeciwko komu* (1), *o co* (1)] [*szyk zmienny*] (3;1): *UstPraw* Kv; *Decernere quaestionem*, *Vcziniwłzy poštěpek práwny*/ to co práwo niełie wczinić. *Mącz* 336a; *ActReg* 3v; á iednáć oná dániná/ y pozew onému Szłáchćicowi połsełsorowi dawnému tych dóbr/ nic łzkodźić niema/ choćby nań iáki poštěpek wczynion był *SarnStat* 1199.

Wyrażenia: »postępek prawny, prawa« = *processus iuris JanStat*, *JanPrzyw*, *Cn*; *quaestio Mącz*, *JanStat*; *actio Modrz*; *impetio, iuridicus actus, processus causae a. iudiciarius, strepitus (iudicii a. iuris) JanStat*; *forma iuris a. iurisdictionis, formula, norma iuris, persecutio, processus iurisdictionis, ratio, tenor iuris, usus fori, via iuris Cn* [*szyk 27:10*] (34:3): xyęza s kapituły ktorzi na ten czas przy kosciele bęńdą bęńdą povinny pana Viernossa v Act Consistorskich qwitovacz y wypuscicz dobrovolnie spostempku prawa *ZapWar* 1550 nr 2665; Też tak JKM raczy mieć po IchM księżej biskupiech [...], aby postępkow wszelakich prawnych de haeresi przeciwko ludziom rycerskiego stanu aż do drugiego sejmu zaniechali *Diar* 52, 72; *GroicPorz* A4, a4; Podniełsienie wywołánia ktore bywa dawano zá złem przewodem práwá gdyby miało być prorogowáno/ winien bęńdzie ten komu ie dádzą przyzwáć łtrone do Grodu kiedy ma tákowe podniełsienie obwołáć/ a tám ma okázáć iż żadnego połštěpku práwego [!] nie omięłżkał czynić o zły przewod práwá. *UstPraw* Kv; *De piano causam aliquam cognoscere, apud Iurisconsultos*, Króm połštěpku práwnego/ Iednáćnym obyczáyem rzecz ktrórá ołáđzić. *Mącz* 303a, 336a; *ModrzBaz* 84; *Exempla łfagogica álbo przykłády dla zápráwienia y ćwiczenia młóđszych w połštěpkách práwnych SarnStat* 1262, 6, 158, 184, 276, 433 (27).

»postępek sądow(n)y, sądu« = *testamentum iudicii PolAnt*; *iudicii forma, processus iudiciarius Modrz*; *actus iudiciarius JanStat* [*szyk 15:4*] (17:2): Ale iż Pozew/ włzelkiego Sądowego połštěpku

ieft gruntem/ á ná flufznym pozywaniu wiele zależy *GroicPorz* p, B4, C, C2 [2 r.], p [2 r.], pv *żp*, gg4v *żp*, nn4; *BibRadz Eccli* 38/36[37]; *OrzRozm* H4v; Sprawiedliwŷyby to był poŷtepek ładu [*Liceat*]/ kiedyby y pánu poddánego/ y poddánemu Páná/ do łędźiego pozwác fię godźiło. *ModrzBaz* 89, 84, 97, 117v; *SarnStat* 115, 828, 1245.

Szeregi: »pozew i poŷtepek« = *citatio et processus JanStat* (2): iefli [!] ná náciężŷzą przydzie/ tedy przyŷięże łtroná/ iáko o pozwie/ y poŷtepku przeciwo łobie nie wiedźiáá/ y ták wynidzie/ z dawnego práwá. *GórnRozm* F4v; *SarnStat* 1258. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»przewod i poŷtepek« (1): tedy tákowé przewody y poŷteпки do rozgrániczenia tego Woiewódtwá záwiéŷzamy *SarnStat* 1183. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»sprawa i poŷtepek« = *causa seu quaestio JanStat* (2): ABy obywátele koronni *ex ignorantia* w łwych łpráwách y poŷtepkách práwnych nieupádli *SarnStat* 6, 566. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»stopnie i poŷteпки« (2): *SarnStat* 828 [*idem*] 1245 *cf* »poŷtápić do poŷtepkow«.

α. *O prawie bożym [w tym czyj (12): G sb i pron (9), ai poss (2), pron poss (1)] (13) :*

W połączeniach szeregowych (6): Abowiem [*Kościół*] nic inłzego nie iefł/ iedno wŷytko zebránie Krzeŷciáńŷkie/ gdzieŷkolwiek iefłth po łwiátu roŷprofzone/ kiloby fię ozywáło imieniem Pánłkim/ á zachowywáło powinnoŷci łwe/ wedle náuk/ roŷkazánia/ á wŷytkich poŷtepkow Pánłkich. *RejPos* 51, 294, 335 [2 r.], 338; Bo fię dawno opowiáda/ iz iefli mię łłuchác nie będziecie/ á rády/ á woley/ á poŷtepkow mych łtrzedz nie będziecie/ otworzę wrothá dzikim źwirzęthom ná was *RejZwierc* 188v.

Szeregi: »poŷteпки i nauka« (1): Iednák przedŷię niewiem/ żeby y on [...] prawdźiwie wedle Chriŷtułá páná/ y wedle poŷtepkow y náuki Apóŷtolłkicy/ łługam Bożym/ iáko łługá/ łłużył? *CzechEp* 333. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»poŷteпки i postanowienie« (1): Ale iz gwałł/ ktory fię dzyáł y dzyeie imieniowi Pánłkiemu/ łwięthey chwale iego/ y nieomylnym poŷtepkom y poŷthánowaniu iego/ wedle obietnic iego/ y kámienie wzbudzác muŷi *RejPos* Ooo5. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»sprawy a (i) poŷteпки« (5): iuŷ nigdy płathna żadna wymowká twoiá być nie moŷe przed Máyełtatem iego/ [...] boŷ iuŷ wzgárdził wŷytki łpráwy á poŷteпки wŷytkiego Bołtwá w Troycy iedynego. *RejPos* 335, 44, 326v, 327v, Ooo4v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

β. *Wyrok (4) :* Conditionem repudiare aequissimam, Nie chcieć przyáć [!] łpráwiedliwych poŷtepków/ nie chcieć przełtác ná bárzo ŷłufznych poŷtepkách. *Mącz* 352d.

Wyrażenia: »poŷtepek práwny« (1): gdzieby ná kim iákié Dekrétá y poŷteпки práwne *extra Palatinat. et diftrictum eius proprium*, do którégó fię odzywáł/ otrzymáné były *SarnStat* 1183.

»ŷádowny poŷtepek« (1): Iefli iefł iáki człowiek ŷłábey wiáry/ ma być od wrzędu poyman: y w więdzieniu ták długo ma być/ [...] áŷ fię ie⁸⁰ łpráwá łádownym poŷtepkem łkończy [*a iudice de maleficio eius ... iudicatum fuerit*] *ModrzBaz* 84v.

Szereg: »dekret i poŷtepek« (1): *SarnStat* 1183 *cf* »poŷtepek práwny«.

4. *Sposób poŷtepowania w róŷnych dziedzinách działálnoŷci; ritus Vulg; res Modrz; processus JanStat (163) :* *LubPs* P5v *marg*; I mowił Pan do Moizełłá/ rzeknąc: Ten iefł poŷtepek/ gdy trędowáty ma być oczyŷczony: [...] *Leop Lev* 14/2; Abowiem niektorzi chwałám [*lege*: chwałá] y poczcziwoŷciám [*lege*: poczcziwoŷciá]/ á drudzy dáreczkámi y łagodnoŷciám máią być przywabiáni: á drudzy groźbami

y bićim máią być przimuszáni. A ten wżyftek poštěpek [...] má być [...] podług rozumu miarkowan *KwiatKsiąż* E4v, B3, C3v, P3, Q; á chcelźli moželź téź vżywác [*chcąc zmierzyć coś wysokiego*] poštěpku tego którym máło przedtym o ćieniu powiedział *GrzepGeom* P2v, I2, O4; *RejPos* 252v; *BudNT przedm* c6v; *CzechRozm* 126; *CzechEp* 103; *SarnStat* *8v.

poštěpek czego (6): iż on [*zakon Mojżeszowy*] [...] wżyftkim poštěpkyem obrzędow y ofyar swoich yego [*Boga*] íprawę y dofyć vczynyeny za grzechy wřech ludzi známyenował. *KromRozm II* e4; A thu mařz vważác káždy Krześciániłki człowiecze/ iáki iest řtrách wymyřlác łobie ine zakony/ y ine poštěpki žiwotow rozmáitych *RejPos* 44; *WujJud* 98v *marg*, Nn5; *StryjKron* A3v; *SarnStat* 459.

poštěpek około kogo, około czego (2): *KwiatKsiąż* Pv; Nuz do Tractatow wszelakich zdomem Rakuskim, ypostempku dalsze⁸⁰ około Maximiliana, [...] mozebydz otym Stanowiono, iako naSeymie *ActReg* 136.

poštěpek ku czemu (2): A thám nieomylnie/ iákoś řlyřzał/ naydzyeřz wżytki pociechy swoie/ naydzyeřz wżytki drogi y poštěpki ku pořtánowieniu poczćiwego żywotá řwego *RejPos* 169v, 295.

poštěpek z kim (3): Obyczay poštěpku z Kácérzmi. *OrzQuin* Aa2 *marg*; *ActReg* 110. Cf »poštěpek kořcielny«.

poštěpek w czym (3): *BielKron* 204v, 335v; Pecuaria – Poštěpek wchowaniu bidła. *Calep* 767b.

poštěpek czyj [*w tym: G sb* (6), *ai poss* (1)] (7): Doktor Kromer řzeroko piřze w swoiey Kronice Polřkiey/ o poczátku á wywodzie nářzego Polřkiego narodu řpilnořciá řie wywiáduiác od pořtronnych Chronografow ták řtarych iáko y nowych/ kthore wyrozumiáwřzy/ řtrofował wżytek poštěpek řtarych nářzych Kronikarzow w piřaniu ich *BielKron* 335v; *KwiatKsiąż* E2v, P3; *OrzQuin* X4v; *RejPos* 230v, 235v; ma być w tey mierze záchowan poštěpek medykow/ ktorzy gdy baczą że řadnymi lekárřtwy nie moze być zarázá w ciele człowieczym będąca odpędzona/ [...] częřci drugie ciáła odćináią *Phil* R3.

W charakterystycznych połączaniach: poštěpek błędliwy, chytry, dalszy, dostateczny, pożyteczny; poštěpek chwalić, ganić (2), *naleźć, opuszczać, oznajmić* (2), *ukazać* (2), *wymyřlác, poštěpku używác* (2).

Zwrot: »[jakim] poštěpkiem iřć« (2): Iurko Beřkiey žiemie dzierżawcá/ chytrym poštěpkiem idąc/ mienił řie być ořdownikiem á nie gwałtownikiem krolewřkim *BielKron* 375v, 196.

Wyrażenia: »poštěpek kořcielny« [*w tym: z kim* (1)] (2): *LatHar* 111; Nie zábraniać Pan řprawiedliwořci/ áni řrogiego karánia złych ludzi/ áni gáni vczynku Heliařzowego/ áni poštěpkow kořcielnych/ ktore haeretyki choć ná gárdle karzą. *WujNT* 233.

»ktorym poštěpkiem« = *jak* (1): Ktorem poštěpkiem ten Nowy Teřtáment przełożon. *BudNT przedm* dv *marg*.

»tym(że) poštěpkiem« = *w ten sposób* (6): Piřał teź [*Erazmus*] y Luterowi przyiacielřkim obyczáiem/ áby przymowek przeřtał przeciw Stolcu Rzymřkiemu/ á thym poštěpkiem řzedł y kázał iáko Apořtołowie czynili *BielKron* 195, 194, 336v; *KwiatKsiąż* Hv; *CzechRozm* 20v; gdyź wżytko cokolwiek przez nie [*obywateli*] bywa řprawowano/ nie ku ich priwacie/ ále ku zdrowiu Oyczyzny obrácác řie ma/ áby tym poštěpkiem *immortalitatem gloriae* łobie zálřzyli. *Phil* B2.

Szeregi: »drogi i poštěpki« (3): kthory [*Mesjasz*] iuź iemu [*człowiekowi*] dokończyć miał thego obiecánego miłofierdzya iego [*Boga*]/ á vkázác mu wżythki drogi y wżythki pořthępki ku nálezyeniu łáłki řwiętey iego *RejPos* 295, 169v, 329v.

»obyczaj, (i, a) postępek« [szyk 3:2] (5): Ten tedy [*w karaniu*] obyczaj á postępek ná tym wílytkim załadzon yeft/ áby rodzicy nye zápalonem gnyewem/ áni s popędliwą furią [...] dzyeći íwych doglądáli. *GliczKsiąż* F8v; *KwiatKsiąż* Pv; *WujJud* 98v *marg*, Nn5; *StryjKron* A3v.

»postępek i porządek« (1): Tenći ieft postępek y porządek onéy mądrości Bożéy: *Quae attingit a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter. OrzQuin* X4v.

»sposob albo postępek« (1): Tenże telz ípofob około liczby/ który Arithmetiką ieft nazwan: y owielkosciach ktory Geometrią bywa mianowan/ wktoym [!] ípofobie albo postępku/ podług rozmaitych przyftofzywan [...] rozmaite polożenia/ lidzb y wielkości postánowione bywáią *KwiatKsiąż* I3.

»sprawa i (a) postępek« (2): yńzechmi sie zwolili niny y na przííffe czafy náíffe czeladkę thak iako sie opisało rzędnicz y sprawowacz, gdziesmy thei nadzieie, yńz za thakową sprawą y postempkiem czeliadz náíffa, bendzie nam starńim [...] powolnieíffa y wiernieíffa *ListRzeż w.* 47; *RejPos* 72.

a. O wojsku (14) : *Hannibal* [...] potkał sie z nieprzyaícielem/ tym obyczáiem/ iż z nienagłą zákzrywiáiąc [!] woýfko postępowáł/ á tym obyczáiem przywiódł nieprzyłaćielńkie [!] woýfko ná pośrodek íwdy y záwárl ie miedzy fobą/ ále ná tháki postępek trzeba ćwiczonych ludzi. *BielSpr* 40v, 6v, 15v.

postępek czego (2): *BielSpr kt cf* »postępek i zachowanie«; *BielSpr* 21v *cf* »obyczaj albo postępek«.

postępek około czego (2): *GórnDworz* E2; Ale íię iych wiele vńkarża/ że vmieiętność walczenia/ y ten wízytek około ízykowania woýfka postępek máło ieft pożyteczny zá náńzego wieku/ dla dział/ od ktorych wiele tyśięcy ludzi ginie. *ModrzBaz* 113.

W połączeniu szeregowym (1): Wiele ieft przyczyn y obyczáiow y pońthępkow/ ktoremi nieprzyaícielá moželz pożyć *BielSpr* 19v.

Zwrot: »[jakim] postępkem íść« (1): Máią thez ci dwa [*baszowie*] pod íwą ípráwą lud ná poczthy wielkie rozłożony rozmaítey ípráwy/ y rozmaitym postępkem idąc ku potrzebie woienney *BielKron* 260.

Wyrażenia: »ktorym postępkem« = *jak* (1): [*przyszli wodzowie muszą się nauczyć*] ktorym postępkie^m by nieprzyaíciełńkiego woiska rycerńtwo mogło być rozegnano *KwiatKsiąż* O3v.

»rycerskie postęпки« (1): *Marius* [...] choć był ftáry/ [...] y mężem bárzo chwálebnym w woiennych rzeczach: á wńzakofz wpokoíu yżeby íyna íwego wryczerskich rzeczach y postępkách wićzwiczýł/ ná káždy dzień z młodzieńczyki wpole wyieźdżał *KwiatKsiąż* O.

»postępek wojenny« = *bellum (gerendum)* *Modrz* [szyk 2:1] (3): Ale naywięcey Hetman/ ktorego ípráwą wízytek íię postępek woienny toczy/ ma być táki [...] *ModrzBaz* 115, 8v; *ReszPrz* 179.

Szeregi: [»postępek, drogi«: Tá rádá [*wojenna*] ma vpátrowác iákowy postępek/ iákié drógi/ álbo któreby mogły byđ znowu wynáleżioné/ którémiby sie mogło co pomoc/ álbo coby mogło nieprzyaíciełowi ízkodzić. *CerGór* 27.]

»postępek i fortel« (1): Thu położę Ricerńkie práwo/ kthore potrzebá/ żeby dworzánin rozumiał/ [...] y wiedział pońthęпки wízytki/ y fortele/ około bitwy w ízránkach *GórnDworz* E2.

»obyczaj albo postępek« (1): Czwarty obyczaj álbo postępek ítánowienia woýfka. *BielSpr* 21v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»rzecz i postępek« (1): *KwiatKsiąż O cf »rycerskie postęпки«.*

»postępek i zachowanie« (1): *SPRÁwá Rycerka według poštěpku y zachowania łtárego obyczáiu Rzymskiego/ [...] ku czytániu y Náuce Ludziom Rycerłkim pożyteczna. BielSpr kt.*

b. Przepis prawny, sposób postępowania prawnego, prawo; actio *Modrz, JanStat; pars Modrz; ordo, processus, progressio, progressus JanStat (97) : GroicPorz A4, 12, łv, ł4; ModrzBaz 87v; iż do tych czálów nie był w Práwie opifány poštěpek/ iákowyyby miał byđz in exequitione SarnStat 514, 153, 194, 369, 382, 463 (16).*

postępek czego (20): Przeto ten poštěpek pozywánia Mężoboyce przes przywołánie iest wedle Práwá *GroicPorz n4; Ktemu też należy w prawdziwey kárności/ w rownem práwá opifániu/ w iednákim poštěpku iednákich łpraw okrom wšelákiego ná ołoby baczenia ModrzBaz 71v; ActReg 17; SarnStat 112, 185, 212. Cf »postępek prawa«.*

postępek do czego (1): SarnStat 1183 cf »sposob i postępek«.

postępek okołó kogo, okołó czego (7): Poštěpek okołó Areštowánia koniá. *GroicPorz ee, t4, z3, oov, oo3 [2 r.]. Cf »postępek prawny«.*

postępek z strony czego (3): Inné poštěpki z łtrony woyny znaydziefz w księgách piérwłzych, o Króléwłkiéy powinności trzeciéy. *SarnStat 304, 1265. Cf »postępek prawny«.*

postępek przeciw(ko) komu (a. contra aliquem) (16): Poštěpek przeciw pozwánemu gdy do Sądu nie łtawa *GroicPorz nn4v, bb4v marg, oo2v; Contra perduelles, według postanowienia náKoronatíey, mowilismy opostempku ActReg 95, 17; Phil S; ielli przeciw Dignitarzóm ninieyłzym ten iest poštěpek, że piérwéy trina vice auifati: ielliby vpornie w tym leželi, dopiéro ich deponiá SarnStat 165, 15, 153 [2 r.], 420, 847. Cf Zwrot, Wyrażenie.*

postępek o co (3): Tenże poštěpek ma byđz o retentá quárciáné. *SarnStat 414, 345, 687.*

postępek z kim (1): Stárołtowie téz náłzy ładowi/ *ad viciniorem Capitaneum* o łtáwienié tákich poddáných będą mogli byđz pozywáni/ z którými tákiz poštěpek ma byđz záchowan/ iáko wysłzéy iest opifáno. *SarnStat 502.*

postępek przy czym (3): Poštěpek przy oddániu Przyłyęgi/ gdy obiedwie łtronie łtáná. *GroicPorz z2, bb3 marg, oo2.*

postępek w czym (a. in aliqua re) (6): W Tey łprawie o łpolnym włpráwiedliwieniu podług Práwá Mieyłkiego tákí poštěpek iest [...] *GroicPorz t4, ł3; TÁkiz poštěpek ma byđz in causa perduellionis, contra R.P. to iest/ gdyby kto czynił bunty przeciwko Rzeczypółpolitéy SarnStat 153; W grániczeniu poštěpek iáki bydz ma SarnStat 840, 151, 420.*

postępek czyj (3): Połthępek łtrony/ ktora na dálłzym Dniu z áppellácyey łthánie/ przeciw tey ktora nieltánie. *GroicPorz bb4v marg, oo2v; RejPos 336.*

W połączeniach szeregowych (3): A iako KIM przykładem przodkow swych Confaederacyá inter diłsidentes dereligione a przytem ten warunek y postępek a Executiá przeciw gwałtownikom iey namowioná vtrique parti seruiendum poprzysiágał. *ActReg 17; Tákże włzytkié práwá ták przyrodzoné/ iáko y piłáné/ poeny/ y poštěpki/ y łpiłki do powłtánia contra hostes patriae, et perduelles vczynioné/ przeciwko nim podniešioné/ y wykonáné byđz máią. SarnStat 15, 1146.*

W charakterystycznych połączeniach: *postępek marny, nowy, stary (3), wszystek, zwykły; postępek ma być (za)chowan (zachowywan) (8); bronić od postępku; postąpić wedle postęku; postępek (za)chować (5), wymyślać, zamierzyć.*

Zwrot: »[jakim] postępkim [przeciwko komu] iść« (1): ále iáko to w mocy iego [sędziogo] iest pozwác kogo y prośić nań práwá/ ták mu też niech wolno będzie/ tákim postępkim przeciwko ftronie iść/ iákim chce [quovis actionis genere experiri cum eo, quem accuset]. *ModrzBaz* 87v.

Wyrażenie: »postępek prawny, prawa« [w tym: przeciw komu (3), około kogo (1), z strony czego (1)] = *forma actionis a. iuris, pars Modrz; actio iuridica, ordo iuris JanStat* [szyk 26:4] (16:14): Poštěpek práwá przeciw pozwánemu/ gdy do Sądu nieltawa. *GroicPorz* qv, f2, oo; Albo tedi przywroćcie ftare obyczaie/ A iuż tenże poštěpek prawny niech zoftaie: Albo [...] Vczińciefz iuż i Statut czałom przyftoyniefzi. *KochSat* B2v; Inftać to iest rzecz/ którą Moyżefz ludowi Izráelfkiemu/ z woley Bożey/ o práwnych poštěpkách/ około świadkow rofkázował *CzechRozm* 232v; *ModrzBaz* 71, 76v, 87v; *CzechEp* 53; Ale iżby fie nie rozdwoiáá rzecz, á iżby czytelnik miał iák ná Reieftrzyku krótkim wftytkiego práwá ták Ziemfkiego iáko y Grodzkiego przed Stároftą poštěpek: tedy tu obóy poštěpek złączony iest. *SarnStat* 829, 151, 184, 247, 288, 421 (19); *PowodPr* 64; *CiekPotr* 65.

Szeregi: »obyczaj i postępek« (2): *GroicPorz* oo2v; A [gdyby] dzieći piérwfzey ábo wtórey żóny/ chćiály mieć od nich to/ co im wedle práwá ftuży/ tedy iuż táb infty obyczaj y poštěpek bydź ma *SarnStat* 1160.

»porządek i postępek« (1): także y *process* w tákíey fprawie tákí ma bydź/ iáki iest opifány w Conftituciiéy Koronáciiey náfzey: y tá fprawá ma bydź continuowána tákowym porządkim y poštěpkim *SarnStat* 119.

»prawo(-a) i postępek(-ki)« (4): Znáki mieyfct wftytkich opifanych w tym tho Porządku ná czterzy częći rozdzielonym/ ile káżdá częć w fobie zámyka/ Ták w poftpolitości wedle Tytułow gównieyfzych/ iáko y w ofobliwości innych Praw y Poštěpkow *GroicPorz* nn; *SarnStat* 288, 1212, 1213.

»proces a(l)bo postępek« (2): O procesie, albo poštěku ich práwá. *SarnStat* 247; *PowodPr* 64.

»sposob i postępek« (1): iáki w tym fpófb y poštěpek fobie do dochodzenia krzywd tákowych póftánowią/ tákowy ná Séymie [...] od nich przyiác będziem powinni. *SarnStat* 1183.

5. *Przebieg wypadków, zdarzeń; processus, progressus Modrz, JanStat; profectus JanStat* [w tym: czego (37)] (43) : Kto chce wftytek poštěpek tey Hiftoriey wiedzieć/ Niech czyta oftátek dziefiatego cápitulum [...] Ianá S. Ewángeliey *BiałKaz* C2v; Wyazd do Kráková 18. dnia Lutego/ y poštěpek Koronáciey 21. dnia tegoż Miefiácá Roku 1574. *StryjWjaz* Bv; *ModrzBaz* 130; *CzechEp* 159, 186, 256; Pilnego/ y vprzyimego ftáránia Konftáncyuřzowego/ iáfny dowod/ z poštěku Synodu/ który był w Selewcye *NiemObr* 129; *LatHar* 667; *WujNT* 836, 837; *PowodPr* 6, 77.

postępek około czego (1): PRzyfliímý do tak świeżych á niedawnych około ziednoczenia Grekow y Ruři z kościołem Bożym/ pofttempkow: iż ledwie fpámieći ludzkiey wyfzły. *SkarJedn* 266.

W połączeniach szeregowych (4): czytáyćie o tym Hiftoryá *Taboritarum* y *Hufitarum*, naydziećie táb rzeczy ftráflziwé: w którój Hiftoryéy/ też wftytki obyczaie/ też początki/ y też poštěpki vpadku ludu onego [tj. *Czechów*] naydziećie *OrzQuin* Zv; Potym iuż Duch fwięty oznaymiwfzy przyczyny

przypadki y ine poštěpki zginienia Babilonu tego/ tu iuż iáwnie powieda [...] *RejAp* 146v; *LatHar* 262, 635.

W charakterystycznych połączeniach: postęppek kościelny, niedawny, świeży, wszy(s)tek (8); postęppek historyjej, kościoła (2), męki Pana naszego, rozmowy, upadku [czyjego], zginienia [czego]; z postęppekow uczyć się; postęppek obaczać, opisać, poznać, wiedzieć; o postęppeku mówić.

Wyrażenia: »postępek rzeczy« = status rerum Modrz; profectus rerum JanStat [szyk 2:2] (4): niechayby v siebie pilnie vważáli czáły/ mieýćá/ ofoeby/ y poštěpek rzeczy tego czáfu ktorego się co dzieie ModrzBaz 26v; Tę [ofiary mszy św.] zá fortunne rzeczy potocznych poštěpki Pánu Bogu [...] ofiarowano LatHar 76, 629; SarnStat 952.

»postępek spraw« [szyk 3:1] (4): RejPos 157, 300v; A tom dla tego ácz z wielką trudnością mieýćá Hiftorikow [...] zbieráiąc przypifał/ ábych prawdę Choynickiey bitwy okazał/ y áby Litwá prawdziwiey z postronnych Hiftoriy ípraw swoich poštěpki [...] poznála. StryjKron 627; ActReg 77.

»postępek świata« (2): Otho dzifiefých czálow/ według poštěpkow íwyátá lámego/ ácz lámi pánowye znáya/ co yeft źle/ á co dobrze/ przedię tego niechcá bączyc GliczKsiąż 12, H2.

»postępek żywota« (4): Co po tym Philozoph Solinus szyrzey mu rozwodził/ á przy tym wzytek poštěpek żywotá náznego/ co fie z námi w nánych czáliech dzyeie RejWiz A7; RejPos 157, 300v, 347.

Szeregi: »proces i postęppek« (1): Tęž Séymy/ Wiécá/ Roki Ziemié y łády wedle zwyczáiu [...] záchowálaego w ziemi przereczonéy [...] máia mieć íwoy Procefs y poštěpek [progressum et processum JanStat 798]. SarnStat 1054.

»wstępek i postęppek« (1): Ale o tym [co powiedział ksiądz kanonik] dofyć/ iuż wštepek y poštěpek rozmowy názey opifowác będę. NiemObr 23.

a. Dzieje, historia (3) : *Trzebá tedy nam wízem obywatelom ninieýzego czáfu [...] poštěpek przygod przodkow nánych [...] przed oczymá mieć BielKron 334v; A Titus Liuius Hiftoryk sławny Rzymfki/ y Lucius Iulius Florus/ z niego opifuiąc dzieie/ y íprawy poštěpkow Rzymfkich/ o woynie Niemieckiey/ Cymbryfkiey/ álbo Gotfkiey [...] ták mówi w kńięgach trzećich w roździele trzecim [...] StryjKron 26.*

Szereg: »sprawy i postęppek« (1): ktory [Sozomenus] przed yedennaćyá set lat ná śwyećye był/ á íprawy y poštěpki koścyełne popifał KromRozm III O5.

b. Protokół przebiegu sprawy sądowej (9) :

*Wyrażenia: »postępek prawny, prawa« [szyk 2:1] (2:1): A gdy powod z vrzędem przydzye do naroźnego kopcá/ tám ma powod przyfiadz s świádki iż íprawiedliwie wiodł/ A gdy przylięze/ tedy Podkomorzy ma íkázác gránice chowác wiecznemi czáły/ ktorych gránic íkaźń y wzytek poštěpek práwá ma Podkomorzy przes líft íwoy powodem odeśláć íadowi zyemfkiemu UstPraw I; Przetóz znamy sílá Iurifów, co vmieia práwá, ítátuty, á przedię tępi íá do píánia práwnych poštěpków. SarnStat *5v, 1242.*

»postępek sprawy« [szyk 5:1] (6): Thákże w Appellácyey poštěpek íprawy trzebá ípifác wzytek bącznie/ á porządnie GroicPorz e, bb3v, cc; A ták od iych wyroku niech niko^{mv} niebędzie wolno ápellowác/ chybá żeby była rzecz íáka nowa á niesłychána: ktoraby y v íadow nigdy niebywála/ y

w prawniech niebyła opifa. Tozby dopiero fędziowie do Krolá á ná feym odezwánia dopuścili/ á odesláliby on wżytkiy íprawy poštěpek ípifa. *ModrzBaz* 93; *SarnStat* 828, 1245.

6. Rozwój, postęp; profectus Calep, Cn; processus, progressio, progressus Cn (30) : *KwiatKsiąż* B2; Wiele ich też/ gdy s przepowiadánia fłowá Bożego máły poštěpek baczą/ zmylláią fobie fłowo Boże [*nieprawdziwe*] *RejPosRozpr* b3; Ná ty tefz ktorzy ine w poštěpku duchownym wybiegali/ dobre oko mieli/ áby w pychę y rozumienie o fobie nie vpádli. *SkarŻyw* 298, 134, 357; *LatHar* 634; Modlic fię mamy áby przepowiedánie wiáry miáło poštěpek dobry. *WujNT* Aaaaaav.

postępek czego (1): A od wina w tych leciech wielce maią być po wciágani: ktorego przesmierne picie/ y zdrowiu dobremu nieprzyjacielem ieft/ y zwiczáyny poštěpek wybornego rozumu barzo zámiefzywá. *KwiatKsiąż* D2.

postępek w czym (20): *CzechRozm* 250v; *SkarŻyw* 56, 183; Profectus – Pomnożenie, poštěpek wrzeczi. *Calep* 855a; *WujNT* 63; *SkarKaz* 349a. Cf *Zwroty*, »postępek w cnotach«, »postępek w nauce«.

postępek czyj [w tym: G sb i pron (3), pron poss (1)] (4): *RejPosWstaw* [41³]; [*św. Bonifacjusz*] vmyślił fię do Phryzyey wroćić/ gdzie fłyfzał iefzcze o wielu Pogańftwá/ y fłábym poštěpku tych ktore tám był P. Bogu pozyfkał. *SkarŻyw* 519, 92, 183.

W charakterystycznych połączeniach: postępek dobry, duchowny (2), dziwny, mały, słaby, święty, zbawienny, zwyczajny; postępek w Duchu, w miłości bożej, w nabożeństwie, w pobożności (2), w służbie bożej, w surowości żywota, w wierze; postępkow naśladować (2); postępek baczyć, widzieć, w postępku utwierdzać.

Zwroty: »postępek brać, wziąć« [*w tym: w czym (3)*] (3:1): Abowiem ci ktorzy powiádáią że dzyatki iefzcze nie fá pochopne ku wierze á znáiomosci Bożey/ dzyatki fwoie w cudze ftrony wyfylláią/ áby w młodych leciech náuczyły fie infzych ięzykow/ w ktorzych też dziwnym obyczáiem poštěpek fwoy biorą *RejPosWstaw* [41³]; Y zátym wnet do klawtoru pobieżał y prętko w surowosci żywota y wżytkich bogomyfnych cnotách poštěpek wziął *SkarŻyw* 29, 192; *LatHar* 430.

»postępek [*w czym*] uczynić« (3): wthen czás difcipuł pozna że nyeco poštěpkow vczynił w nauce/ gdy czyfcyce obyczáynem będye *GliczKsiąż* L7v, O2v; *LatHar* 1.

Wyrażenia: »postępek w cnotach« [*szyk 7:1*] (8): Tám [*w klasztorze*] cnotom dofkonałym przyuczáiąc fię/ á co dzień wiefzy w nich poštěpek biorąc: pokorę á posłuźenftwo zá fundáment duchownemu budowánium kładlá. *SkarŻyw* 192, 29; *LatHar* 1, 235, 507, 628; Stądci Bifkupi wzięli on obyczay potrzebny náwiedzánia częftego trzód fwoich: dla vtwierdzánia y záchowánia ich w wierze/ y dla poštěpku w cnotách *WujNT* 463; *SkarKaz* 549b.

»postępek w nauce« (3): *GliczKsiąż* L7v, O2v; Ná dewfziftko tedy ięfłize nieiáki poštěpek chcemy w naukach mieć/ ma być wielki wźglat [!] mian na Włafność mowy *KwiatKsiąż* I.

»wiefzy, dalszy, doskonalszy, wiefzy postępek« [*szyk 5:1*] (3:1:1:1): *SkarŻyw* 56, 192; *WujNT* 63; Ale ow co wieczney kaźni zgładzenia doftápiwłzy/ o dálzy fie zbáwienny [!] poštěpek nie ftárał/ (...) gdzie poydzie? *WysKaz* 31; Niechże ty złe ięzyki milczą/ á náfzych chući do wiefzy roboty y wiefzy poštěpku w cnotách y pobożności nie tępią *SkarKaz* 549b, 349a.

Szeregi: »postęпки i pomnożenia« (1): A też niewiem iákie w nich [*tych, ktorzy łączą urzędy świeckie i duchowne*] fá poštěпки y pomnożenia w wierze Chriftiánfkiy? *CzechRozm* 250v.

»pożytek a postępek« (1): aby ten któryby nie chciał nę [nauką] párać/ rozumiał czego á yákoby nie vczył/ żeby pothym nie ná tem nye trácił/ ále s tego nyeyáki pożytek á poštěpek odzyerzał *GliczKsiąż* 15.

7. *Dostęp* [do czego] (1) : a prawie zamierzywano postępek každemu do słowa bożego, bo jeno tym też z szlacheckiego stanu dopuszczano kapłany doma tylko chować, którzy je przedtym chowywali *Diar* 53.

8. *Upływ, przemijanie czasu* [czego] (11) :

Wyrażenia: »za postępkim czasu (czasów), lat; według postępków czasow« [szyk 6:4] (8:1;1): A by nie była thák bárzo zá poštěpkim czáfu łmiáłość kápłáńfka nie wyniołá/ á hárdóść Bífkupow/ łnadźbyłmy y łłowá iednego nie rzekli. *RejPosRozpr* c3v, c3v; Tym też łpofobem łrzedni Syn Palemonow Konas álbo Kunas Zamek nád Niemnem/ gdzie do niego Wilia wpada/ zábudował/ ktory Konáłłowem od łwego imienia przezwał/ potym ten Zamek Kownem y z miáłtem zá czáłłow poštěpkim áż po dźiliefyzy czas zowiá. *StryjKron* 81; á gdy podroł [Witenes]/ był Komornikiem łtárlzym ná dworze Wielkiego Xiędzá Troydená w łóżnicy y w komorze/ [...] potym zá godnością y poštěpkim lat był Márlzáłkiem nawyźłzym *StryjKron* 365, 16, 59, 76, 235, 288, 385.

»postępek wiekow« (1): Wáłłość przyrodzenia/ wychowanie/ bieg żywotá/ poštěpek wiekow [progressus aetatum]/ ná oštátek śmierć łámá/ czyni nas włyzyłki łobie równymi. *ModrzBaz* 56v.

Szereg: »postęпки i odmiennóci« (1): Ołiádło potym bárzo wiele narodow w Hiłpanłkich Kráinach bogátych/ według poštěpkow y odmiennóci czáłow onego wieku dawnego/ gdy częłte bywály gęłtych narodow/ y rozmáitych przenołzenia z mieylcá ná mieylce *StryjKron* 16.

9. *Cecha, charakter, natura* [w tym czyj, czego (4): *G sb* (3), *pron poss* (1)] (6) : A tákowych łudzi dułza complexiey/ to ielł/ poštěpku cíáłá náłladuye *KwiatKsiąż* C3v; Bo nieprzyáciel bárzo rad bęđzie miał przy łobie tego żołnierzá/ ktory mieylc świádom/ y włyzyłkich poštěpkow oney źemie/ z ktorą woynę wieść chce. *ModrzBaz* 110v; Iáko tedy názwawłzy mię z gorliwości [= *zajadłóci*] bełtyá/ dał I.M. tego o łobie wedle wiáry y poštěpku łwego łpráwę *CzechEp* 324; Przywiedź łobie wáłzá kró: M. ná pámięć/ co był zá łpofób lat wáłzey Kró: M. co zá poštěpek Krółełtwá twęgo/ iáko bárzo niepewny/ bárzo wápliwyy/ y niebełpieczeńłtwá pełny. *OrzJan* 92.

Wyrażenie: »w rzeczach postępek« = *naturalny porządek rzeczy*; *rerum natura* *Modrz* (2): A przeciwo przyrodzonemu w rzeczách poštěpkowi walczyć/ ielł rzecz łudzi łzalonych y złych *ModrzBaz* 76, 59.

10. *Zawartość, treść* [w tym: czego (2)] (3) : Kto tedy chce poznác y vwáżyć zacność y poštěpek píłmá świętego/ potrzebá náypierwey łpofob wiary Chriłtyáńłkiey/ dobrze y przyłtoynie wyrozumieć. *NiemObr* 68.

W połączeniu szeregowym (1): téż té [ustawy] które nie łą w ninieylzy łiłł wložoné/ we włyzyłkich poštěpkách [in omnibus passibus *JanStat* 149]/ rozdzieleniu/ członkach/ punktcięch [!]/ klauzulách/ pozwalamy náłżá bytnościá łkázuiác/ áby ná wieki były wáżné *SarnStat* 939.

Szereg: »postępek i porządek« (1): zdáłá mi nie rzecz nie mniej pożyteczná/ ábychci włyzytek poštěpek y porządek/ włáłnie należących Modlitw profłá orácyá podał. *StryjWjaz* C4.

11. *Stopień pokrewieństwa* (1) :

postępek czego (1): [napisy na wykresie stopni pokrewieństwa:] Ti dwie kołce ná łtronách położo(...) położone ku ołláhcenu [!] y ku vkaż(...) poštěpku bliŝkołci małżeńŝkiej *GroicPorz* [ee5].

[*W połączeniu z liczebnikiem porządkowym: UstKościel 167 cf Szereg.*

Szereg: »gradus albo poštěpek«: wŝlak trzeci *gradus* albo poštěpek tylko o nie proŝtei linii rozumian ma być/ bo tym ktorzy w proŝtei Linii krewnoŝciá albo ŝwagerŝtwem bliŝcy ŝobie/ małżeńŝtwo ŝpołeczne ieŝt wolne *UstKościel 167.*]

12. Podatek, opłata, zobowiązanie pieniężne (6) :

[*W połączeniu szeregowym:* A nad te obowiązki i poštěpki, i powinności wyżej opisane żadnych innych podatków, zacięgow, robót, poštěpków, czynszów i powinności mnie i potomkom [...] poštěpować nie będą powinni *PrzywPozn 1571 nr 156.*]

Zwrot: »poštěpki poštěpować« (1): Inter se munera belli partiti sunt, Rozdzielili ŝie co zá poštěpki kto ná woynę dáć á poštěpować winien. *Mącz 237b.*

Wyrażenie: »wolny, wolność od poštěpkow« (2:1): Liber atque immunis ab omnibus oneribus, Wolny od wŝzelákich poštěpków. *Mącz 190d; Immunitas, Swiebodá/ wolność/ od poŝpolitych poštěpków Mącz 237b, 237b.*

Szeregi: »podatki i poštěpki« (1): Municipium, Miáŝto które miáło práwo Rzymŝkie/ to yeŝt byŝo wczefnikami wŝzelákich praw/ wolnoŝci/ podatków y poštěpków Rzymŝkich. *Mącz 237c; [LustrWpol II 90].*

[*»roboty i poštěpki«:* Ktorzy kmiecie i poddani w tych to wŝiach [...] odprawowali roboty i poštěpki pańŝkie wedle potrzeby *InwSzlachKal 1572 nr 27.*]

Jako ostatni człón w połączeniu trzyczłonowym: »i inne poštěpki« (1): a Pán Swechowŝki ma ot thego wŝzytkego [...] poštěpowacz, yako wachi danę y ynnye poŝtempki uieyŝke. *ZapKoŝcier 1584/43.*

13. Podstęp (1) : A poznalŝ wnet figle iego [szatana]/ gdy cie będzie wiodł do łákomŝthwá/ do łupieŝtwá/ do nádętey myŝli twoiey/ iŝ ŝobie lekce powaŝyŝ káŝdego bliŝniego ŝwego/ á będzieŝ chciá wŝzytko mocá á gwałthem ábo iákim poštěpkim [*moŝe błáđ zam. podŝtepkim*] wydrzeć nieŝpráwiedliwie iemu. *RejPos 115v.*

*** *Bez wystarczającego kontekstu (1) :* Processus – Poštěpek. *Calep [851]a.*

Synonimy: **1.** *chodzenie, iŝcie, pochod, ruszanie, ŝcie;* **2.** *czyn, czynienie, działanie, skutek, sprawa, uczynek;* **a.** *dyskurs, dysputacja;* **3.a.** *prawo, proces, przewod, sprawa;* **ŝ.** *dekret, ortel, ŝkazanie, wyrok;* **4.** *droga, obyczaj, ŝposob;* **b.** *proces;* **5.a.** *dzieje, historia, kronika, sprawy;* **b.** *protokoł;* **7.** *dostápienie, doŝcie;* **8.** *bieg;* **9.** *natura, przyrodzenie, wŝlasnoŝć;* **11.** *gradus, stopień;* **12.** *dań, płat, podatek.*

Cf **POSTÁPIENIE, POSTĘP**